

у зазначених нормах КПК України потрібно закріпити лише ті повноваження, реалізація яких не виходить за межі юрисдикції України. Отже, бажано обмежитися лише згадкою про обов'язковість оголошення підозрюваного в розшук. Однак необхідно зобов'язати слідчого суддю (суд) перевіряти вжиття у кримінальному провадженні стороною обвинувачення відповідних заходів міжнародного співробітництва, передбачених розділом IX КПК України, адже в п. 4 згаданої раніше Резолюції 75(11) зазначено, що справу обвинуваченого не можна розглядати в суді за його відсутності, якщо є можливим і бажаним перенести судовий розгляд на територію іншої держави або звернутися із запитом про видачу.

Бех О. В. – начальник Головного управління
національної поліції в Полтавській області

БІЛОКОМІРЦЕВА ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ПОЄДНАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ТА СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Білокомірцева злочинність – це злочини фінансового та економічного характеру, вчинених особами, які мають особливе соціальне становище у приватному та державному секторах.

Нині є чимало визначень поняття «білокомірцева злочинність», що передбачає здійснення нелегальної економічної діяльності фізичними і юридичними особами, а також їх об'єднаннями з метою отримання максимальної економічної вигоди. До основних видів білокомірцевої злочинності, яка є базовою складовою сучасного нелегального підприємництва, належать: шахрайство, фіктивне банкрутство, доведення до банкрутства, хабарництво та інші форми корупції, комп'ютерне шахрайство, шахрайство з дебетовими і кредитними платіжними картками, виробництво фальшивих грошей і цінних паперів, привласнення державного і корпоративного майна, використання чужих реєстраційних, особових і фінансових документів, нелегальні операції з цінними паперами, використання інсайдерської інформації, нелегальне використання ринку страхових послуг, ухилення від сплати податків, маніпулювання цінами, фіктивне

підприємництво, організація «конвертаційних» центрів, легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, тощо [1, с. 23].

Білокомірцева злочинність почала формуватися у середині ХХ ст. після становлення принципового підходу, відповідно до якого, економічними стали вважати злочини так званих білих комірців. Пізніше до економічних стали зараховувати і ширше коло злочинних діянь, пов'язаних зі зловживанням економічною владою. Уперше в науковий обіг поняття білокомірцевої злочинності ввів американський соціокримінолог Е. Сатерленд, який одним із перших звернув увагу на соціальну небезпеку злочинів, що вчиняють в ході своєї професійної діяльності респектабельні особи (бізнесмени та люди певних професій) [2]. Ці особи мають високе положення у суспільстві і використовують його з метою зловживання довірою.

Більшість визначень білокомірцевої злочинності містять такі ознаки (склади злочинів), як обман і зловживання довірою: «білокомірцева злочинність – це антигромадська, спрямована на збагачення поведінка, яку особи, що мають престижне соціальне положення, практикують в межах своєї професійної діяльності. Вони зловживають суспільною довірою, якою обов'язково користується їх група». П'ятий Конгрес ООН із запобігання злочинності та поведження з правопорушниками (1975 р.) визнав злочини «білих комірців» найбільш небезпечними, що постають своєрідною «формою бізнесу». Були сформульовані основні її межі: здійснення злочинної діяльності з метою економічної вигоди; зв'язок з певними формами організації; використання професійної або посадової діяльності; високе соціальне положення суб'єктів цієї злочинності; наявність політичного впливу. Такий перелік ознак білокомірцевої злочинності дає науковцям змогу зараховувати її саме до категорії економічних правопорушень. Його було сформульовано на спеціальних слуханнях в юридичному комітеті Палати представників США (1979 р.): «це ненасильницькі злочини, пов'язані з обманом, корупцією або порушенням довіри; учинені в сфері економіки; учинені професіоналами, які вдаються до витончених прийомів з метою маскуванія власних дій як законних». Серед

білокомірцевих злочинів варто назвати: порушення адміністративних актів і постанов; порушення природоохоронного законодавства; фінансові порушення; порушення законодавства про захист і безпеку праці; «виробничі злочини» (виробництво і продаж товарів, які не відповідають встановленим вимогам якості та безпеки, або таких, що становлять загрозу для життя і здоров'я споживачів); «нечесна торговельна практика» (порушення умов конкуренції, встановлення договірних цін, нелегальний поділ ринка тощо); зловживання капіталовкладеннями; спричинення збитків компаньйонів, акціонерів (різні махінації з бухгалтерськими документами, акціями); злочини, що полягають в зловживаннях депозитним капіталом і заподіюють збитки кредиторів, гарантів (навмисні банкрутства, махінації з субсидіями); порушення правил вільної конкуренції (промислове шпигунство, штучне завищення або заниження цін, змова про фіксацію цін); злочини, що полягають в порушенні прав споживачів (випуск недоброякісної продукції, вживання якої призводить до спричинення шкоди споживачам, різні шахрайства, що заподіюють матеріальні збитки для споживачів); злочини, що зазіхають на фінансову систему держави (ухилення від сплати податків, порушення контролю за торгівлею і виробництвом); незаконна експлуатація природи і нанесення шкоди довкіллю (забруднення довкілля, порушення положень про будівництво тощо); махінації в сфері соціального страхування і пенсійного забезпечення; комерційні хабарі; комп'ютерні злочини [3; 4].

Таким чином, до злочинів цієї категорії можна зарахувати «всі правопорушення, учинені в процесі виконання професійних функцій». Тобто термін «професіонал» передбачає в цьому контексті, що злочини учиняють «білі комірці», «ділові люди» під час виконання своїх професійних функцій, а не використано в сенсі «професіонала-злочинця», похідного від поняття «професійна злочинність» в кримінології.

Список використаних джерел

1. Користін О. Є. Економіко-кримінологічний аналіз організованої економічної злочинності / О. Є. Користін // Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми

сьогодення та шляхи їх вирішення : тези доп. наук.-теор. конф. (Київ, 20 берез. 2014 р.) / редкол. : В. В. Коваленко, В. В. Черней, О. М. Джужа, В. В. Василевич та ін. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2014. – С. 16–25.

2. Базуряк І. М. Економічна злочинність та її ознаки [Електронний ресурс] / І. М. Базуряк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2008. - № 2. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nvlduvs/2008_2/08bimtyo.pdf. – Назва з екрана.

3. Каменський Д. В. Білокомірцева злочинність у США: поняття, системні ознаки та види / Д. В. Каменський // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2013. – № 3. – С. 21–30.

4. Черненко О. О. Кримінологічні засади запобігання економічній злочинності слідчими підрозділами Національної поліції України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. / Черненко Олександр Олександрович. – Київ : Держ. наук.-дослід. ін-т МВС України. – 247 с.

Білоус Р. В. – начальник відділу Департаменту захисту економіки Національної поліції України

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ, КЕРОВАНОЇ АНАЛІТИКОЮ (INTELLIGENCE LED POLICING)

Поліцейська діяльність, керована аналітикою Intelligence Led Policing (ILP) – це модель діяльності органів поліції, спрямована на підтримку інституційного управління та рішень уповноважених осіб завдяки аналізу інформації та поширенню даних. Засадами такої діяльності є здійснення кримінального аналізу, дії якого націлені на ідентифікацію та точне визначення взаємозв'язків між відомостями, що стосуються подій злочинного характеру, осіб, пов'язаних з ними, та даними, що походять з різних джерел, а також їх подальше використання правоохоронними органами і судами.

У процесі впровадження моделі ILP буде оптимізовано процес збирання, зберігання, накопичення та використання інформації. Це сприятиме підвищенню рівня якості